

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

GP ./ riksåklagaren ang. stöld

(Svea hovrätts dom den 2 juni 2021 i mål B 3292-21)

Riksåklagaren har förelagts att svara skriftligen på överklagandet.

Jag vill anföra följande.

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom. Jag motsätter mig inte att prövningstillstånd meddelas.

Bakgrund

GP har dömts för stöld till fängelse en månad.

Enligt det åtal som ligger till grund för domstolarnas bedömningar har GP olovligen från en butik tagit varor till ett sammanlagt värde av 290 kronor. Han var vid händelsen iklädd en tigt baddräkt som var avsedd att underlätta tillgreppet. Tillgreppet innebar skada för butiken och begicks med uppsåt att stjäla.

Överklagandet till Högsta domstolen

GP yrkar att han ska dömas för ringa stöld och att påföljden ska bestämmas till böter.

Han gör gällande att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar hans överklagande och därvid frågan om hur gärningen ska rubriceras.

Grunderna för min inställning

Den som olovligen tager vad annan tillhör med uppsåt att tillägna sig det, dömes, om tillgreppet innebär skada, för *stöld* till fängelse i högst två år (8 kap. 1 § brottsbalken). Är brott som avses i 1 § med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms för *ringa stöld* till böter eller fängelse i högst sex månader. (8 kap. 2 § brottsbalken).

Frågan om ett stöldbrott är att anse som ringa ska bedömas utifrån samtliga omständigheter vid brottet. När det gäller butikstillgrepp är dock enligt

rättspraxis värdet av det tillgripna i allmänhet avgörande för rubriceringen (se bl.a. NJA 1985 s. 384, NJA 1990 s. 743 och NJA 1994 s. 699).

I NJA 2006 s. 524 behandlades frågan om systematiska tillgrepp av varor i olika butiker i ett köpcentrum skulle bedömas i ett sammanhang och att det sammanlagda värdet på de tillgripna varorna skulle vara avgörande för rubriceringen stöld eller snatteri. Högsta domstolen fann att den omständigheten, att ett butikstillgrepp ingått i en serie tillgrepp som sammantagna avsåg värden till ett belopp som översteg snatterigränsen, inte ansågs vara tillräcklig för att tillgreppen skulle rubriceras som stöld oberoende av det tillgripnas värde i det enskilda fallet. Gärningarna bedömdes därför som snatterier i de fall där värdet på varorna, som tillgripits i en butik, låg under den tillämpade värdegränsen på 800 kr.

Värdegränsen mellan stöld och ringa stöld går enligt nu gällande praxis vid 1 250 kr (se ”Ringa stöld-gränsen”, NJA 2019 s. 951).

Min bedömning

Tingsrätten, vars bedömning hovrätten instämmer i, har i sina domskäl uttalat bl.a. följande.

Det är ostridigt och klarlagt att GP den aktuella tidpunkten stoppat på sig varor innanför jackan till ett sammanlagt värde av 290 kr. Genom övervakningsfilmen är det även bevisat att GP lämnat butiken och sista betalningsmöjlighet med de aktuella varorna utan att betala för dessa. GP har berättat han i och för sig vid en tidpunkt hade avsikt att stjäla varorna men att han därefter ångrade sig. Av övervakningsfilmen framgår dock klart och tydligt att GP med bestämda steg passerar sista betalningsmöjlighet för att lämna butiken. Att GP möjligtvis ångrat sig efter detta och i samband med att han greps av väktarna kan inte fria honom från ansvar. Sammantaget är det enligt tingsrätten ställt utom rimligt tvivel att GP tagit varorna med uppsåt att stjäla dem.

Genom utredningen är det även klarlagt att GP vid tidpunkten hade på sig en bakåtframvänd åtsittande baddräkt. GP har gjort gällande att han hade på sig den för att hålla en tröja under på plats och för att hålla sig varm. Enligt tingsrätten är GPs förklaring så osannolik att den kan lämnas utan avseende. Tingsrätten anser i stället att det är uppenbart att GP haft på sig baddräkten för att underlätta tillgreppet. Genom GPs egna uppgifter har också framkommit att varorna – i vart fall delvis – var stoppade under baddräkten. Eftersom tillgreppet därmed präglats av särskild förslagenhet anser tingsrätten att gärningen, trots att värdet på det stulna är lågt, ska rubriceras som stöld av normalgraden.

Jag instämmer i domstolarnas bedömningar. Hovrättens avgörande bör därför stå fast.

Prövningstillstånd m.m.

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Högsta domstolen uttalar i NJA 2006 s. 524 bl.a. följande.

Enligt 8 kap. 2 § BrB skall den som begått ett brott som uppfyller rekvisiten för stöld dömas för snatteri om brottet är att anse som ringa med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet. Vid butikstillgrepp, där omständigheterna ofta är likartade, är i allmänhet värdet av det tillgripna helt avgörande. Överstiger värdet den s.k. snatterigränsen döms regelmässigt för stöld medan brottet annars betecknas som snatteri. Som framgår av lagtexten är det emellertid inte uteslutet att ett butikstillgrepp kan bedömas som stöld trots att värdet av det tillgripna ligger under snatterigränsen. En förutsättning för detta får emellertid anses vara att det vid tillgreppet förelegat särskilda, försvårande omständigheter. Vad som närmast torde kunna komma ifråga är fall där tillgreppet präglats av systematik i den meningen att det kan sägas ha ingått som ett led i en brottslig verksamhet som varit noga planlagd eller där tillgreppet på annat sätt präglats av särskild förslagenhet, exempelvis genom användning av för ändamålet speciellt utformade hjälpmedel.

Utvecklingscentrum (UC), som inom Åklagarmyndigheten ansvarar för rätts- och metodutveckling bl.a. när det gäller tillgreppsbrottslighet, har angett att det inte kommit några frågor från verksamheten angående den frågeställning som uppkommer i detta mål. UC:s bedömning är att det inte finns något behov i den operativa åklagarverksamheten av klargörande från Högsta domstolen av vilka omständigheter som ska medföra att en gärning anses ha präglats av sådan förslagenhet att den trots det ringa värdet ändå ska bedömas som stöld.

Jag gör ingen annan bedömning än UC av behovet av prejudikat från den operativa åklagarverksamheten. Det bör även framhållas att det i publicerad hovrättspraxis finns uttalanden som belyser vad som får förstås med ”för ändamålet speciellt utformade hjälpmedel”, se t.ex. RH 2013:36 och RH 2013:62.

Samtidigt kan jag konstatera att Högsta domstolen inte tidigare uttalat sig specifikt angående de försvårande omständigheter som kan balansera ett lägre

värde när det gäller tillgrepp ur butik (jfr NJA 2006 s. 524). Jag vill mot denna bakgrund inte motsätta mig att prövningstillstånd meddelas.

Bevisning m.m.

Jag åberopar den bevisning åklagaren åberopade i hovrätten (se ingiven svarsskrivelse dit daterad den 29 mars 2021).

Målet kan avgöras på handlingarna.

Petra Lundh

My Hedström

Kopia till

Utvecklingscentrum

Norrorts åklagarkammare i Stockholm (AM-17427-21)